

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	30. april 2020

Sak 038-2020

Sørlandet sykehus HF – forprosjektrapport nybygg psykisk helsevern i Kristiansand

Forslag til vedtak:

1. Styret godkjenner forprosjektrapporten for nybygg psykisk helsevern i Kristiansand, Sørlandet sykehus HF, og ber om at den legges til grunn for den videre gjennomføringen av prosjektet.
2. Prosjektet skal gjennomføres innenfor et økonomisk styringsmål (P50) på 898 millioner kroner (prisnivå desember 2019), hvorav 25 millioner kroner til ikke-byggnær IKT.
3. Styret konstaterer at nybygget ikke er bærekraftig på prosjektnivå og at bærekraft på helseforetaksnivå forutsetter både økonomisk effektivisering og realisering av prosjektgevinstene. Styret legger til grunn at Sørlandet sykehus HF realiserer de gevinstene som er identifisert som følge av prosjektet. Gevinstrealiseringsplanen skal inneholde konkrete tiltak som kan måles og følges opp. Planen skal oppdateres årlig i forbindelse med helseforetakets innspill til økonomisk langtidsplan.
4. Det skal gjennom hele prosjektforløpet arbeides målrettet med å forbedre prosjektet og definere tiltak som kan bidra til å redusere kostnadsnivået, slik at det i størst mulig grad er trygghet for at prosjektet kan gjennomføres innenfor styringsmålet.
5. Administrerende direktør gis fullmakt til å godkjenne prosjektets mandat for gjennomføringsfasen.

Hamar, 22. april 2020

Cathrine M. Lofthus
administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

Forprosjektet for nybygg psykisk helsevern Kristiansand, Sørlandet sykehus HF, er basert på den løpende oppfølgingen av forprosjektet gjennom prosjektstyret, foreliggende forprosjektrapport, prosjektstyrets vedtak av 27. februar 2020 og vedtak i styret i Sørlandet sykehus HF 12. mars 2020.

Prosjektrapporten dekker de områder, oppgaver og krav som ligger til et forprosjekt, gitt av veileder for tidligfasen i sykehusbyggprosjekter og mandat for prosjektstyret fastsatt av Helse Sør-Øst RHF.

Prosjekteringen er gjennomført i samspill med Skanska Norge AS og med samhandling fra ansatte og brukere i Sørlandet sykehus HF.

I denne saken legges forprosjektet fram for styret i Helse Sør-Øst RHF for investeringsbeslutning (B4) i samsvar med gjeldende veileder for tidligfasen i sykehusbyggprosjekter.

2. Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

2.1 Bakgrunn

Styret i Helse Sør-Øst RHF godkjente oppstart av forprosjekt for nybygg psykisk helsevern i Kristiansand, Sørlandet sykehus HF, i styresak 055-2016 med følgende enstemmige vedtak:

- 1. Styret i Helse Sør-Øst RHF godkjenner konseptet for nybygg psykisk helsevern i Kristiansand med de merknader som framkommer i denne saken, og innenfor en økonomisk ramme på 780 millioner kroner pr. mars 2016. Styret ber administrerende direktør om å fremme en lånesøknad til Helse- og omsorgsdepartementet.*
- 2. Oppstart av forprosjektering forutsetter lånetilsagn fra Helse- og omsorgsdepartementet. Forberedende aktiviteter avtales med administrerende direktør i Helse Sør-Øst RHF, som også gis fullmakt til å godkjenne et mandat for forprosjektet.*
- 3. I henhold til gjeldende retningslinjer for styring av store prosjekter i Helse Sør-Øst, overføres nå ansvaret for den videre gjennomføringen av prosjektet til Helse Sør-Øst RHF. Styret legger til grunn at Sykehusbygg engasjeres til styring og ledelse av prosjektorganisasjon, på vegne av Helse Sør-Øst RHF.
Administrerende direktør gis fullmakt til å etablere styringsstruktur for prosjektet.*
- 4. Prosjektet skal gjennomføres innenfor nasjonale og regionale strategiske føringer, herunder foretaksgruppens BIM-strategi og klima- og miljømål, som tilsier energiklasse A og passivhusstandard.*
- 5. Styret forutsetter at den potensielle arealgevinsten blir realisert i tråd med den vedtatte eiendomsstrategien i Helse Sør-Øst RHF.*

Forprosjektet ble igangsatt i desember 2016, med Helse Sør-Øst RHF som prosjekteier. Prosjektet har vært ledet av et prosjektstyre oppnevnt av administrerende direktør i Helse Sør-Øst RHF. Prosjektledelsen har vært innleid gjennom Sykehusbygg HF.

Prosjektledelsen førte innledningsvis prosjektet fram til en anbudskonkurranse for samspillsentreprise ultimo 2017. Veidekke Entreprenør AS ble innstilt som vinner av anbudskonkurranse. På grunn av inhabilitet hos prosjektleder besluttet Helse Sør-Øst RHF å trekke innstillingen og bytte prosjektleder, jamfør omtale i styresak 061-2018. Det ble gjennomført ny anbudskonkurranse for samspillsentreprise i desember 2018 og Skanska Norge AS ble på bakgrunn av denne konkurransen valgt som entreprenør for prosjektet.

Forprosjektet er gjennomført i perioden mars 2019 – februar 2020. Forprosjektet er basert på en videreutvikling av konseptfasen og perioden fram til august 2019 ble benyttet til revisjon av skisseprosjektet. Det reviderte skisseprosjektet ble godkjent av prosjektstyret i sak 35-2019. Forprosjektrapporten ble godkjent i prosjektstyret 27. februar 2020.

Forprosjektet ble behandlet i styret i Sørlandet sykehus HF i styresak 008-2020, med følgende enstemmige vedtak, jamfør foreløpig protokoll:

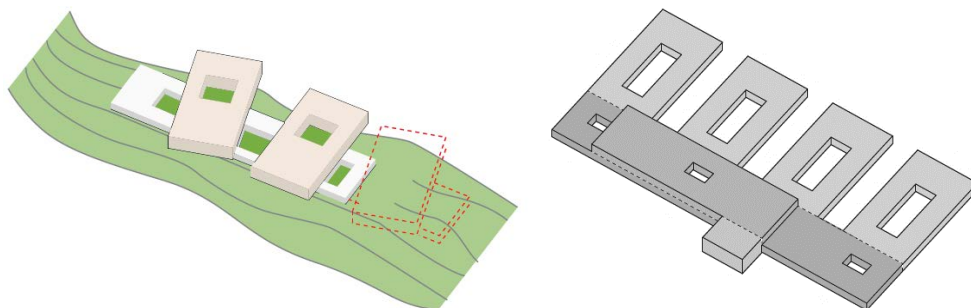
1. *Styret for Sørlandet sykehus HF godkjenner det foreliggende forprosjekt med de kommentarer som fremgår av denne saken.*
2. *Styret for Sørlandet sykehus HF ber om at Styret for Helse Sør-Øst RHF godkjenner forprosjektet ved sin behandling i styremøtet 30.04.2020.*
3. *Styret ber om å bli holdt fortløpende orientert om fremdriften av prosjektet gjennom byggeperioden.*
4. *Styret ønsker en sak som spesielt belyser ou-prosessen og gevinstrealisering.*

2.2 Forprosjektet

Det er i løpet av forprosjektet gjort forbedringer, spesielt vedrørende følgende forhold:

- Avstand mellom akuttmottaket og døgnfløyene
- Direkte utgang fra døgnpostene til utearealer
- Muligheter for samarbeid og driftseffektivitet i hele bygget

Byggets utforming ble endret som følge av disse forbedringene.

Figur 1: Skisseprosjektet fra konseptet i 2016 til venstre og forprosjektet til høyre

Hovedgrepet er at døgnpostene, kliniske fellesfunksjoner og tilhørende akutte pasientforløp, er lagt på bakkeplan. Dette medfører at alle sengeavdelingene har direkte utgang til skjermede gårdsrom, samtidig som de nås fra en felles korridor. Grepet bidrar til økt samarbeid mellom alle døgnenheter, også i akutte situasjoner. I tillegg er akutte pasientforløp både for barn/ungdom og voksne skilt med egne adkomster.

Figur 2: Byggets utforming - forprosjektet

Interne og administrative funksjoner som kontorer og møterom er lagt til 2. etasje. Varemottak, lager og tekniske rom ligger i underetasjen.

Grunnleggende forutsetninger i konsept og skisseprosjekt er videreført. Dette gjelder standardisering i utforming av enheter og rom, samt fleksibilitet med tanke på fremtidig virksomhet.

I valg av overflater og materialer er det lagt vekt på:

- Robusthet
- Vedlikehold og renhold
- Trivsel og miljø
- Helende arkitektur

Samlet sett har arealreduksjon og utvikling medført at prosjektet skal kunne gjennomføres innenfor den godkjente økonomiske rammen satt i styresak 055-2016.

Bruttoarealet er redusert fra 12 495 m² til 10 759 m². Forprosjektrapporten angir arealet til 11.500 m², men dette er noe bearbeidet etter at forprosjektrapporten gikk i trykken. Arealet er nå basert på nøyaktig måling i digital modell. Sengetallet på 70 til psykisk helsevern voksne og 10 til psykisk helsevern barn og unge er opprettholdt. Det samme gjelder behandlingsskapiteten i bygget.

Energikrav

Prosjektet har krav til passivhusnivå og energiklasse A. Dette er krevende på grunn av store vegg- og takflater, samt relativt mye vinduer. Det arbeides gjennom detaljprosjekteringen for å nå begge disse målene, eller så tett opp mot dem som mulig.

Samarbeid med ansatte og brukere

Det har vært godt samarbeid mellom prosjektorganisasjonen og foretakets organisasjon, som har bestått av fokusgrupper med representasjon fra de kliniske enhetene, tillitsvalgte og verneombud. Brukerorganisasjonene har vært representert med erfaringskonsulent, representant for pårørende og representant for ungdomsrådet i sykehuset.

Det har vært gjennomført forankringsmøter mellom Sykehusbygg HF, arkitekter og entreprenør, ledelsen for psykiatrisk klinikk og ledelse for teknologi og e-helse. Forprosjektet er behandlet i foretaksledelsen i Sørlandet sykehus HF, klinikkens arbeidsmiljøutvalg (AMU) og i overordnet arbeidsmiljøutvalg SSHF (HAMU).

Forprosjektet har videre vært presentert for representanter for samtlige kommuner i Agder i overordnet strategisk samarbeidsorgan (OSS).

Tilbakemeldingene fra brukerorganisasjonene og ledelsen i Sørlandet sykehus HF er at forprosjektfasen har bedret funksjonaliteten og opprettholdt kapasiteten i bygget. Dette har skjedd til tross for arealreduksjonene som har vært nødvendige for å nå det økonomiske styringsmålet som ble fastsatt i styresak 055-2016.

2.3 IKT

Estimater for ikke-byggnær IKT inngikk ikke i kalkylene for konseptet som ble behandlet i styret i Helse Sør-Øst RHF i sak 055-2016. Ikke-byggnær IKT er følgelig lagt inn i rammen for forprosjektet med et tillegg på 25 millioner kroner. Det er redegjort for dette i styresak 012-2020.

Ikke-byggnær IKT omfatter blant annet systemintegrasjon, driftsetablering, tjenstemigrering/-sanering med mer, samt forberedende og utførende aktiviteter. Dette arbeidet gjennomføres av Sykehuspartner HF. Helseforetaket vil måtte betjene dette gjennom en tilsvarende økning i tjenestepris fra Sykehuspartner HF. Omfanget av ikke-byggnær IKT er planlagt i samarbeid mellom prosjektledelsen, Sykehuspartner HF og Sørlandet sykehus HF.

Disse aktivitetene forutsettes styrt av prosjektstyret gjennom prosjektledelsen, som i øvrige tilsvarende prosjekter som eies av Helse Sør-Øst RHF. På denne måten sikres det at leveranseplanene for IKT og totalentreprisen for bygget samkjøres med hensyn til risiko, avhengigheter og fremdriftsplan.

2.4 Økonomiske analyser

Investeringskostnad

Forprosjektet er gjennomført med kostnadsstyrt prosjektering, mot omforent målpris og med åpen bok. Gjennom denne fasen er mer enn 80 % av kostnadene i prosjektet sikret ved tilbud i konkurranse, slik at behovet for usikkerhetsavsetning er redusert.

Styringsrammen (P50) for prosjektet, utenom ikke-byggnær IKT, er 873 millioner kroner i desember 2019-verdi. Innenfor P50 ligger deler av forventede tillegg som en reserve, og P50 tilsvarer framskrevet verdi av den vedtatte rammen på 780 millioner kroner i mars 2016-verdi. Samlet styringsramme for prosjektet er 898 millioner kroner i desember 2019-verdi, inkludert ikke-byggnær IKT.

Kostnadsrammen (P85), inkludert usikkerhetsavsetninger og ikke-byggnær IKT, er på 932 millioner kroner, jamfør tabell under.

Beløp i mill. kroner	Des'2019-kroner
Basisestimat	852
Prosjektkostnad P50	873
Forventede tillegg	26
% av basis	3 %
Forventet kostnad	878
Usikkerhetsavsetning	29
% av P50	3 %
Kostnadsramme P85	907
Ikke-byggnær IKT	25
Kostnadsramme P85 + O-IKT	932

Tabell 1: Nybygg psykisk helsevern i Kristiansand – investeringskalkyle med usikkerhetsanalyse

Investeringskalkylen omfatter prosjektkostnader, jamfør spesifikasjonene i Norsk standard 3451 og 3453. Dette inkluderer følgende:

- Investeringskostnader fra og med forprosjekt til og med prøvedrift
- Driftskostnader av bygninger i prøvedriftsperiode frem til overlevering
- Ikke-byggnær IKT

Investeringskalkylen inkluderer ikke:

- Finansieringskostnader
- Lønns- og prisstigning frem til byggestart eller i byggeperioden
- Ressurser til prosjektgjennomføring fra Sørlandet sykehus HF
- Flyttekostnader

Usikkerhetsanalyse for forprosjektets gjeldende kostnadsestimat ble utført med representanter fra Sykehusbygg HF, Sykehuspartner HF, Helse Sør-Øst RHF, totalentreprenøren og Metier OEC. Både kvalitativ og kvantitativ analyse ble utført av Metier OEC og dokumentert i en separat rapport.

Det vil i prosjektgjennomføringen utføres periodiske usikkerhetsanalyser ved siden av annen metodikk for løpende usikkerhetshåndtering.

Analyser av økonomisk bæreevne

Oppdatering av de forventede driftsøkonomiske effektene av bygningstiltaket er gjennomført av Sørlandet sykehus HF, basert på forprosjektutredningen. Helseforetaket har utarbeidet konkrete gevinstrealiseringsplaner, dokumentert i notatet «*Rapport om gevinstrealisering Nytt bygg psykisk helse, Kristiansand*», datert 30. januar 2020.

Investeringsanalysene er også oppdatert med nye investeringskalkyler fra prosjektorganisasjonen i Helse Sør-Øst RHF. Sørlandet sykehus HF har videre utarbeidet et oppdatert innspill til økonomisk langtidsplan 2020-2023 som er lagt til grunn for vurdering av bæreevne på helseforetaksnivå.

Investeringsanalysene viser at Sørlandet sykehus HF har økonomisk bæreevne på helseforetaksnivå for nybygg psykisk helsevern, Kristiansand, mens prosjektet ikke har økonomisk bæreevne.

Driftsøkonomiske vurderinger

I forprosjektet har Sørlandet sykehus HF kvalitetssikret og oppdatert de driftsøkonomiske effektene av nybygg psykisk helsevern, Kristiansand i tråd med regionale retningslinjer. De driftsøkonomiske effektene er basert på virksomhetsinnholdet og de reviderte plantegningene som er utarbeidet. Arbeidet med gevinstrealiseringsplaner er utført av klinikk for psykisk helse med medvirkning fra øvrige berørte klinikker. Det er identifisert måleindikatorer og satt mål for gevinstrealisering. Gevinstrealiseringsplanene gir en beskrivelse av hvilke gevinster som skal realiseres, hvem som har ansvaret for å realisere gevinsten, tiltak som skal gjennomføres og risiko knyttet til gevinstrealiseringen.

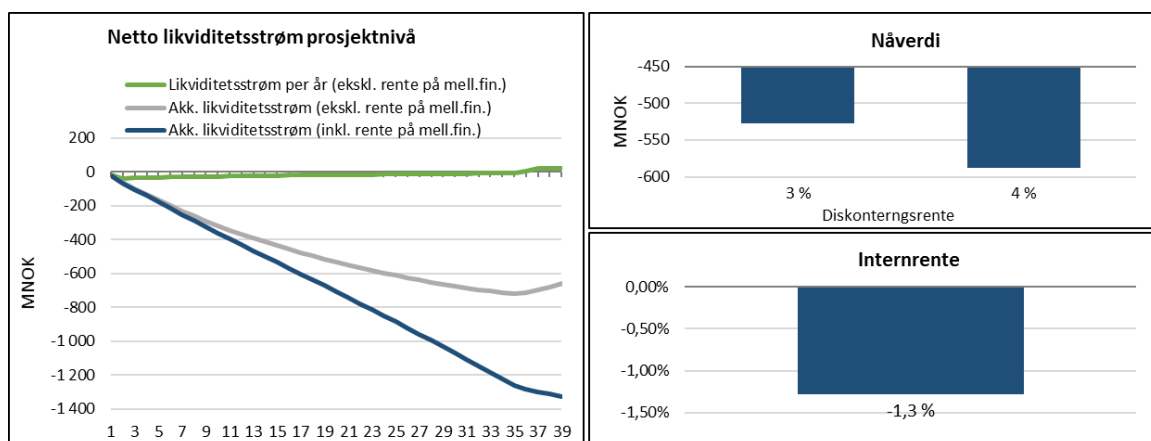
Totalt er det forventet årlige kjernedriftsgevinster i berørte klinikker på cirka 15 millioner kroner. Samtidig ligger det en forutsetning om en kapasitetsøkning fra seks til ti senger i ungdomsklinikken, som isolert medfører en økt bemanningskostnad på cirka ni millioner kroner årlig. Prosjektets påvirkning på kostnadene til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) vurderes å være relativt uendret fra dagens nivå. De årlige netto driftsgevinstene fra prosjektet blir dermed cirka seks millioner kroner fra et stabilisert nivå i 2025 og gjennom resterende analyseperiode.

Sammenlignet med konseptrapporten fra april 2016 er de årlige kjernedriftsgevinstene noe høyere i forprosjektet. Dette har bakgrunn i at klinikk for psykisk helse har inkludert gevinster fra mer effektiv drift. I tillegg er FDV-kostnadene, som i konseptrapporten var forutsatt å øke med cirka fire millioner kroner årlig, nå antatt relativt uendret fra dagens nivå. Disse positive endringene fra konseptrapporten er ikke nok til å oppveie for økt bemanningskostnad i ungdomsklinikken. Kapasitetsøkningen innen ungdomsklinikken med tilhørende bemanningsvekst representerer imidlertid en kvalitetsforbedring..

Metoden for å estimere andel av fri kontantstrøm fra dagens drift som kan henføres prosjektet, er endret fra konseptfasen. Da ble hele det planlagte resultatet ved klinikk for psykisk helsevern henført til prosjektet, og prosjektet viste positiv økonomisk bæreevne. I forprosjektet er prosjektet tilført en andel av helseforetakets planlagte resultat, og andelen er relatert til andel av årsverk som prosjektet vedrører. Det er i tråd med metoden som er brukt for øvrige prosjekter i Helse Sør-Øst. Dette gir en negativ økonomisk bæreevne på prosjektnivå. Klinikk for psykisk helse ved Sørlandet sykehus HF har gjennom flere år tilpasset driften for å kunne bære investeringen som et nybygg representerer. De realiserte kostnadstilpasningene medfører at gevinstpotensialet ved nytt psykiatribygg, som ligger til grunn for bæreevnen av investeringen på prosjektnivå, er noe begrenset. Samtidig har disse kostnadstilpasningene bidratt til helseforetakets bæreevne.

Økonomisk bæreevne på prosjektnivå

Gitt forutsetning om ca. 2,4 prosent lånerente, 35 års avdragstid og 39 års økonomisk levetid, har nybygg psykisk helsevern, Kristiansand, en negativ likviditetsstrøm. Det betyr at gevinster fra driften ikke er tilstrekkelig til å dekke avdrag og renter fra finansieringen (beregnet som om 100 % lånefinansiering). Figur 3 viser økonomisk bæreevne på prosjektnivå.

Figur 3: Nybygg psykisk helsevern, Kristiansand - økonomisk bæreevne på prosjektnivå

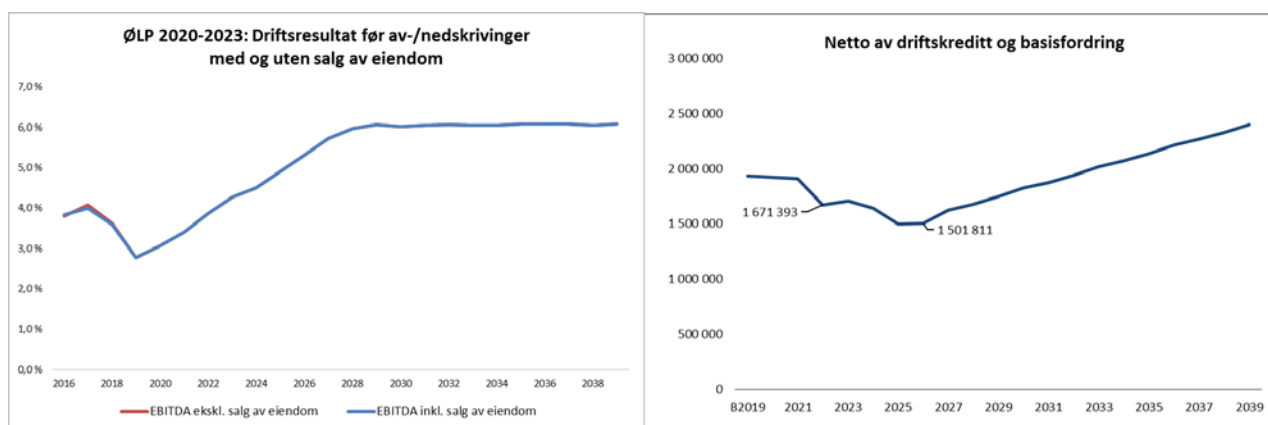
Nåverdien for prosjektet er negativ på 590 millioner kroner ved fire prosent diskonteringsrente. Diskonteringsrente på tre prosent gir også en negativ nåverdi for prosjektet, på 530 millioner kroner.

Økonomisk bæreevne på helseforetaksnivå

Investeringsanalysene viser at Sørlandet sykehus HF har økonomisk bæreevne på helseforetaksnivå til nybygg psykisk helsevern, Kristiansand. Helseforetaket har oppdatert økonomisk langtidsplan 2020-2023, hvor prosjektet er innarbeidet med oppdaterte investeringskalkyler og gevinstestimater. Øvrige investeringsbehov og andre større investeringsprosjekter er også innarbeidet.

Bæreevnen på helseforetaksnivå forutsetter både økonomisk effektivisering i tråd med innspill til økonomisk langtidsplan og oppnåelse av de prosjektrelaterte økonomiske gevinstene.

Figur 4 viser utviklingen i driftsresultat og netto mellomværende med Helse Sør-Øst RHF (driftskreditt og basisfordring) for Sørlandet sykehus HF fra helseforetakets oppdaterte økonomiske langtidsplan for perioden 2020 – 2039. Figuren til høyre viser at Sørlandet sykehus HF ikke har behov for mellomfinansiering fra Helse Sør-Øst RHF i forbindelse med nybygg psykisk helsevern, Kristiansand.

Figur 4: Resultatutvikling 2016-2039 og utvikling netto av driftskreditt og basisfordring 2019–2039

2.6 Særlige forhold knyttet til koronapandemien

Kontraktforhandlinger med entreprenør pågår og vil bli ferdigstilt etter styrebehandling. Skanska Norge AS har varslet at merkostnader som følge av koronapandemien skal tas inn i kontrakten, men uten at omfanget er kjent. Det vil i presentasjon av styresaken 30. april 2020 bli informert om status i forhandlingene.

Den økonomiske risikoen ved å utsette gjennomføringen av prosjektet på grunn av koronasituasjonen, ansees som større enn ved å løse utfordringen gjennom en balansert avtale om risikofordeling mellom partene.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Basert på den løpende oppfølgingen av prosjektet gjennom prosjektstyret, foreliggende prosjektrapport og prosjektstyrets vedtak av 27. februar 2020, samt vedtak i styret i Sørlandet sykehus HF, anbefaler administrerende direktør at prosjektet føres videre.

Administrerende direktør mener at det er gjort et grundig arbeid i forprosjektfasen som legger et godt grunnlag for gjennomføringen av prosjektet. Prosjektrapporten dekker de oppgaver og krav som ligger til en forprosjektfase, gitt av veileder for tidligfasen i sykehusbyggprosjekter og mandat for prosjektstyret gitt av Helse Sør-Øst RHF 24. november 2016.

Prosjekteringen har vært gjennomført med samhandling fra ansatte og brukere i Sørlandet sykehus HF, med oppfølging av de krav om forbedring og kostnadskutt som ble forutsatt i styresak 055-2016. Det er et gjennomarbeidet og godt prosjekt som nå fremlegges til behandling.

Sørlandet sykehus HF har gjennomgått økonomiske beregninger og bærekraftsanalyser på nytt i forprosjektfasen. Vurderingene av økonomisk bærekraft viser at prosjektet ikke er bærekraftig. Helseforetaket har bærekraft under forutsetning av at både den generelle økonomiske effektiviseringen og prosjektgevinstene realiseres. Det må derfor legges til grunn at Sørlandet sykehus HF realiserer de gevinstene som er identifisert som følge av prosjektet.

Administrerende direktør mener den økonomiske risikoen ved å utsette gjennomføringen av prosjektet på grunn av koronasituasjonen, er større enn ved å løse risikoutfordringen gjennom en balansert avtale om risikofordeling mellom partene. En utsettelse nå vil dessuten være lite ønskelig med tanke på offentlige byggherrers samfunnsansvar i nåværende situasjon.

Administrerende direktør anbefaler at styret i Helse Sør-Øst RHF godkjenner forprosjektrapporten for nybygg for psykisk helsevern i Kristiansand, Sørlandet sykehus HF, og ber om at den legges til grunn for den videre gjennomføringen av prosjektet.

Administrerende direktør anbefaler videre at prosjektet gjennomføres innenfor et økonomisk styringsmål (P50) på 898 millioner kroner (prisnivå desember 2019), inkludert 25 millioner kroner til ikke-byggnær IKT.

Styret inviteres til å konstatere at nybygget ikke er bærekraftig på prosjektnivå og at bærekraft på helseforetaksnivå forutsetter både økonomisk effektivisering og realisering av prosjektgevinstene. Det må legges til grunn at Sørlandet sykehus HF realiserer de gevinstene som er identifisert som følge av prosjektet. Gevinstrealiseringsplanen skal inneholde konkrete tiltak som kan måles og følges opp. Videre må planene oppdateres årlig i forbindelse med helseforetakets innspill til økonomisk langtidsplan.

Styret inviteres også til å vedta at det skal arbeides målrettet med å forbedre prosjektet og definere tiltak som kan bidra til å redusere kostnadsnivået, slik at det i størst mulig grad er trygghet for at prosjektet kan gjennomføres innenfor styringsmålet.

Det anbefales at styret gir administrerende direktør fullmakt til å godkjenne prosjektets mandat for gjennomføringsfasen.

Trykte vedlegg:

1. Sak 008-2020, Sørlandet sykehus HF
2. Foreløpig protokoll fra styremøte i Sørlandet sykehus HF 12.03.2020

Utrykte vedlegg:

1. Forprosjektrapport for nybygg Psykisk Helse i Kristiansand, Sørlandet sykehus HF. Utarbeidet av Sykehusbygg HF, datert 07.02.2020
2. Rapport om gevinstrealisering Nybygg psykisk helsevern i Kristiansand. Utarbeidet av Sørlandet sykehus HF, datert 30.01.2020
3. Økonomiske analyser nybygg psykisk helsevern, Kristiansand. Delrapport til forprosjektfase. Utarbeidet av Helse Sør-Øst RHF, datert 05.02.2020